

Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів

Скандинавська гімназія

Дарницький район

**« Розвиток ключових компетентностей
молодших школярів як засіб активізації
пізнавальних творчих здібностей в умовах
сучасного інноваційного простору »**

Мельник Ірина Андріївна

Старший вчитель початкових класів

вищої категорії

Скандинавської гімназії

м. Києва

Педагогічний стаж: 22 роки

Освіта: вища

ЗМІСТ

	Стор.
1. Анотація досвіду.....	3
2. Вступ.....	5
3. Основна частина.....	8
4. Висновки.....	20
5. Додатки до педагогічного досвіду.....	22
5.1. Методи та форми роботи з технології «Критичне мислення»...	22
5.2. Зразки видів роботи з читання.....	31
5.3. Зразки дидактичних ігор на уроках української мови.....	33
5.4. Зразки завдань з розвитку творчої уяви.....	41
5.5. Логічні задачі.....	41
6. Список використаних джерел.....	42

АНОТАЦІЯ

досвіду роботи вчителя початкових класів

Загальноосвітнього навчального закладу I-III ступенів

Скандинавської гімназії

Мельник Ірини Андріївни

Провідною ідеєю моєї роботи є формування гармонійно розвиненої особи та розвиток здатності мислити, шукати раціональне розв'язання певних завдань з-поміж багатьох можливих варіантів, аргументувати свої рішення й дії.

Вся система роботи вчителя ґрунтується на трьох позиціях: розвиток пізнавальних творчих здібностей, тісне партнерство з учнями на уроці, позитивні емоції в процесі навчання.

Головний принцип – інтерактивне навчання, концепція якого полягає в тому, що учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, він відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку.

Досвід учителя є актуальним, цікавим, потрібним. У описаному досвіді науково обґрунтована суть інтерактивного навчання, за допомогою якого навчальний процес базується на співпраці, взаємо – навчанні: вчитель – учень, учень – учень, де і учень і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання. Педагог показує реальні шляхи застосування в роботі інтерактивних форм навчання, які забезпечують активну взаємодію всіх учнів, які дають змогу учням формувати характер, розвивати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; формувати критичне мислення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості.

Застосування інтерактивного навчання здійснюю шляхом використання фронтальних та кооперативних форм організації навчальної діяльності учнів, інтерактивних ігор та методів, що сприяють навчанню учнів вміння дискутувати. З огляду на це найбільш уживаними є: - при фронтальній формі роботи вчителя такі технології: мікрофон, «мозковий

штурм», навчаючи – вчуся, ажурна пилка, асоціативний кущ, «незакінчене речення»;

- при кооперативній формі навчання: робота в парах («Обличчям до обличчя», «Один – удвох – усі разом»), карусель, робота в малих групах, акваріум, («Пошук інформації», «Коло ідей»);

інтерактивні ігри: «Рольова гра», «Драматизація»; - технології навчання у дискусії: метод «Прес», «Обери позицію».

Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Систематичне використання інтерактивних форм навчання дає змогу навчати із задоволенням, а учням охоче набувати цілої низки життєво необхідних умінь: чути одне одного, прислухатися до думки іншого, відстоювати власну позицію, знаходити оптимальне рішення, організувати власну роботу й працювати спільно, допомагати, приймати допомогу, радіти успіхам і досягненням інших.

Технологія досвіду сприяє розвитку критичного мислення учнів; пізнавальних здібностей; особистісних якостей, як комунікабельність, співробітництво, уміння відстоювати свою точку зору, йти на компроміси; формуванню навичок культури спілкування, вміння і бажання вчитися.

Вид досвіду за характером новизни — раціоналізаторський. Слід зазначити індивідуальну особливість педагогічного стилю вчителя у проектуванні навчально-виховного процесу, а також педагогічні знахідки автора досвіду: арсенал навчально-методичного забезпечення, авторські розробки уроків та позакласних заходів.

Новизна досвіду полягає в оригінальному використанні педагогічних інновацій.

ВСТУП

В умовах національного відродження України і створення національної демократичної держави важливе значення має виховання людей, які мислять самостійно і творчо. Людей, які б мали можливість критично осмислювати факти і події навколишньої дійсності, які б вносили нові ідеї в усі сфери життя суспільства. Пізнавально-творчі здібності, в цьому плані, є не тільки наслідком демократичного способу життя, але і чинником його формування.

Під пізнавально - творчими здібностями слід розуміти процес розгляду ідей з багатьох точок зору, відповідно до їх змістових зв'язків, порівняння їх з іншими ідеями.

Тому оновлення форм організації навчально-виховного процесу в НУШ визначено одним із пріоритетних напрямів у розвитку освіти. Наскрізними компетентностями в НУШ є: критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, вирішувати питання. Іншими словами, учні мають стати тими, хто критично мислить і вчиться.

Сучасна школа покликана виробити в кожного учня звичку активно брати участь у вирішенні важливих питань життя колективу, вміння формувати, висловлювати і відстоювати свою думку, поважати думку інших людей. Сучасні школярі мають жити в умовах демократії. Готувати молодь до життя в таких умовах неможливо шляхом бездумного засвоєння встановлених істин. Творчих педагогів хвилює проблема "мовчання школярів", їх байдужість чи невміння інколи висловитись з приводу висвітлення власних суджень, визначення власного ставлення до них. Одним з варіантів вирішення даної проблеми є формування у школярів критичного мислення.

Зорієнтованість сучасної школи на розвиток особистості учнів, становлення мислячої, громадсько-активної людини, значною мірою

визначають необхідність формування пізнавально – творчих здібностей з дитячих років. Тому, з огляду на сказане, стає цілком очевидною необхідність дослідження процесу формування пізнавально – творчих здібностей молодших школярів.

Тема дослідження:

«Розвиток ключових компетентностей молодших школярів як засіб активізації пізнавальних творчих здібностей в умовах сучасного інноваційного простору».

Мета дослідження:

Дослідити вплив нетипових підходів, нестандартних форм та методів роботи на формування пізнавально – творчих здібностей молодших школярів.

Завдання дослідження:

перевірити доцільність використання інтерактивних методів навчання у початковій школі як засобу формування пізнавально – творчих здібностей молодших школярів;

простежити за яких умов навчання стає продуктивним, цікавим, захоплюючим;

розглянути переваги інноваційних методик над традиційними;

дослідити на формування яких якостей особистості впливає використання різноманітних інтерактивних форм.

Предметом – система навчальних вправ як засіб ефективного формування пізнавально – творчих здібностей молодших школярів.

Об'єктом дослідження є методи, прийоми, види, форми активної взаємодії вчителя учня, колективу, в процесі яких відбувається активізація і передача життєвого досвіду, формування пізнавально – творчих здібностей дитини.

Теоретичне значення полягає у адаптації теоретичних положень педагогічної та психологічної науки щодо розвитку пізнавально – творчих здібностей, використання інноваційних технологій у школі.

Практичне значення – у створенні такої моделі педагогічної взаємодії між вчителем та учнем та між учнями в колективі, в ході якої найбільш повно розкривається творчий потенціал дитини, активізується її життєвий досвід, формується цілісна картина сприйняття світу навколо і себе в ньому.

Гіпотезою передового педагогічного досвіду є припущення про те, що ефективність формування пізнавально – творчих здібностей в учнів початкових класів обумовлюється :

- цілісним впровадженням системи вправ, яка цілеспрямовано забезпечує здатність учнів до критичного осмислення явищ дійсності та змісту навчального матеріалу;
- створенням сприятливого середовища для виявлення і розвитку творчих здібностей дитини;
- педагогічної взаємодії вчителя і учня, учнів між собою на засадах педагогіки співробітництва.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Ми вчимо дітей не для того, щоб випустити в світ маленькі бібліотечки, а для того, щоб навчити дітей орієнтуватися в навколишньому світі.

В.Віннер

Новаційна значущість досвіду роботи передусім простежується у характері взаємовідносин всіх учасників педагогічного процесу. По-перше, на уроці створюється особлива атмосфера взаємодовіри та взаємоповаги. По-друге, використовуються стилі спілкування на основі партнерства та захоплення спільною творчою діяльністю. Педагог не навчає, виховує чи розвиває, а співпрацює з учнями, навчаючись і самовдосконалюючись разом з ними. Тільки таким чином, на думку вчителя, можливо досягти мети — формування особистості, готової до життя у світі, що постійно змінюється, здатної до навчання та самовдосконалення, до прийняття ефективних рішень.

Сьогодні вже неможливо навчати традиційно: у центрі навчально-виховного процесу має бути учень. Від його творчої активності на уроці, вміння доказово міркувати, обґрунтовувати свої думки, вміння спілкуватися з учителем, учнями класу, залежить успіх у свідомому опануванні шкільної програми.

Розвиток критичного мислення — це дуже важливий аспект не лише у навчанні, а і в повсякденному житті. Навчити дітей мислити критично — означає правильно поставити запитання, направити увагу в правильне русло, вчити роботи висновки та знаходити рішення. Для того, щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, необхідне розумне керівництво з боку вчителя.

Освітня технологія розвитку пізнавально – творчих здібностей в процесі навчання дитини — це сукупність різноманітних педагогічних

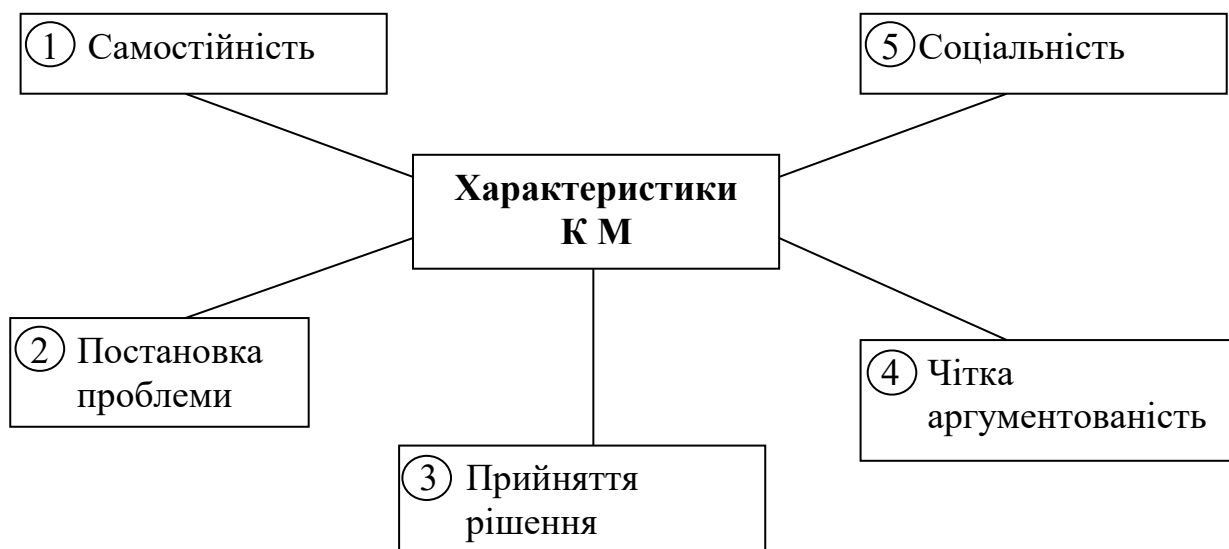
прийомів, які спонукають учнів до дослідницької творчої активності, створюють умови для усвідомлення ними матеріалу, узагальнення одержаних знань.

Я переконана, що при запровадженні цієї технології знання засвоюються набагато краще, адже інтерактивні методики розраховані не на запам'ятовування, а на вдумливий, творчий процес пізнання світу, на постановку проблеми та пошук її вирішення.

Критичне мислення — мислення самостійне. Учні повинні мати достатньо свободи, щоб мислити і самостійно вирішувати найскладніші питання. На мою думку, мислити критично можна в будь-якому віці. Навіть у першокласників накопичено для цього достатньо життєвого досвіду та знань. Саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання знаходить індивідуальність і стає свідомим, безперервним та продуктивним.

Технологія формування та розвитку критичного мислення – система діяльності, що базується на дослідженні проблем та ситуацій на основі самостійного вибору, оцінки та визначення міри корисності інформації для особистих потреб і цілей.

Критичне мислення є досить складним процесом творчої переробки інформації, пов'язаної з її усвідомленням, переосмисленням такої діяльності.

Критичне мислення формується поступово, воно є результатом щоденної кропіткої роботи вчителя й учня, з уроку в урок, з року в рік. Не можна виділити чіткий алгоритм дій учителя з формування критичного мислення в учнів. Але можна виділити певні умови, створення яких здатне спонукати і стимулювати учнів до критичного мислення.

Урок критичного мислення має певну структуру і складається з 5 основних етапів:

1. **Мотивація** (створення сприятливого психологічного клімату на уроці).
2. **Обґрунтування навчання** (постановка мети уроку, розвиток внутрішньої мотивації до вивчення теми та предмета в цілому).
3. **Актуалізація** (зацікавленість, спрямованість на навчання, відтворення знань, потрібних для наступних етапів уроку).
4. **Усвідомлення змісту** (знайомство з новою інформацією, аналіз інформації, особисте розуміння).
5. **Рефлексія** (критичний момент уроку).

- учні переробляють нові знання на власні;
- запам'ятовують матеріал, так як розуміють його;
- активно обмінюються думками;
- удосконалюють і поповнюють словниковий запас;
- складається різноманітність міркувань;
- вибір правильного варіанту.

Критичне мислення формується та розвивається під час опрацювання інформації, розв'язання задач, проблем, оцінки ситуації, вибору раціональних способів діяльності. Тому такі уроки, де це постійно відбувається, створюють плідні умови для формування та розвитку критичного мислення.

Метою вчителя на етапі мотивації є фокусування уваги учнів на проблемі, пробудження інтересу до обговорюваної теми. Для цього я в своїй практиці використовую такі прийоми:

«Вилучи зайве».

«Роз'єднай слова».

«Банани».

«Мікрофон».

«Задом наперед».

«Вузлики». [Додаток 1].

Матеріал, вербалізований під час мотивації, наприкінці підсумовується і стає «місточком» для представлення теми уроку. На цьому етапі уроку вчитель разом з дітьми планує подальшу навчальну діяльність, мотивує її, визначає знання, які необхідно засвоїти, вміння, яких потрібно набути. Діти висловлюють свої очікування від уроку.

На етапі актуалізації відбувається визначення учнями рівня власних знань, актуалізація суб'єктивного досвіду кожного учня. Завдання вчителя – спрямувати роботу, визначити, що учні знають, думають, виявити думки школярів та уважно прислухатися до учнівських ідей.

Для актуалізації наявних знань учнів на своїх уроках використовую такі навчальні стратегії:

Актуальна мета. Наприклад, під час вивчення теми «Літр» у 1 класі вчитель пропонує розіграти сцену в магазині.

Інтрига. На уроці природознавства під час вивчення теми «Тварини» пропонується запитання: «Кит – риба чи звір?»

Фантастична ситуація. Наприклад, на урок «Я і Україна» завітали прибульці з далекого космосу, яким потрібно розповісти про нашу планету, країну, рослин чи тварин... (залежно від теми). Іноді це можуть бути гості з минулого – козаки, древні греки, мореплавці, мандрівники. Тобто діти розглядають матеріал з іншої точки зору.

Впіймай помилку. Пояснюючи матеріал, наприклад, на уроці математики вчителька зумисне допускає помилку, привчаючи миттєво реагувати на помилки, розвиває уважність та пильність, готовність відповідати швидко.

Прес-конференція. Вчитель частково розкриває тему, пропонуючи завершити розкриття вдома, користуючись підручниками, посібниками, додатковою літературою, навчальними комп'ютерними програмами.

Передбачення. Перед вивченням навчального тексту вчитель пропонує визначити, про що може йти мова в ньому.

Для того, щоб пробудити інтерес учнів до вільного та відкритого мислення за певною темою, стимулювати до розміркувань задля встановлення зв'язків між окремими поняттями, вчителем використовується **стратегія асоціювання**. (Додаток 1). Ця навчальна стратегія корисна ще й тому, що дозволяє брати активну участь у процесі мислення всім учням, а не лише тим, хто першим піднімає руку. Ця методика спочатку застосовується для роботи у невеликих групах по 3-4 учні, потім, як підсумок, – фронтально.

Коли є потреба тему розглянути з різних аспектів, вчителем дуже вдало застосовується **стратегія «кубування»**. [Додаток 1].

Першочерговою метою етапу усвідомлення змісту інформації є підтримка, збереження зацікавленості учнів та їхнього позитивного імпульсу, ініційованих на стадії актуалізації.

На уроках природознавства ефективним є застосування стратегії **«читаємо/ думаємо/ працюємо в парах (обмінюємося думками)»**. Учні читають по черзі абзац тексту, ставлять запитання, обговорюють відповіді, формулюють висновки. Ця стратегія дозволяє кожному учневі стати координатором процесу читання, ефективна для вивчення складної інформації.

В своїй практиці досить вдало використовую **стратегії взаємного навчання**, які допомагають налагодити позитивні взаємини в дитячому

колективі, сприяють більшій ефективності навчального процесу. Замість беззаперечного авторитету вчителя при трансактивних методах навчання, при груповому, взаємному навчанні в класі відбувається перерозподіл лідерства, ініціативу беруть в свої руки учні, що надає школярам можливості безпосередньо вчитися соціальним навичкам, прислуховуватися до інших думок, толерантно ставитися до позицій партнерів.

Під час роботи в групі відбувається спільне розв'язання поставлених задач. У процесі цієї роботи в учнів розвиваються почуття колективізму, взаємопідтримки, взаємодопомоги, зникає відчуття страху, скованості. Працюючи в групі, учні вчаться говорити, обговорювати проблему, вислуховувати думки співрозмовника, приймати рішення.

Робота в групах будується на правилах:

- один говорить - усі слухають;
- з кожної проблеми висловлюються всі члени групи;
- висловлювати свої думки чітко, лаконічно;
- група доручає одному з її членів виступити;
- усі цінують час

Працюючи в групі, в нагороду за вміння слухати та співпрацювати, учні отримують колективну мудрість. Саме така форма роботи створює особливі умови для формування ключових компетентностей. Перш за все, це комунікативні компетентності, які передбачають оволодіння способами взаємодії з людьми, вміння спілкуватися усно, письмово; здатність до толерантності у спілкуванні: дотримання культури дискусій, уникнення категоричності, визнання своїх помилок. Також це соціальні компетентності, які передбачають здатність та вміння діяти в соціумі з урахуванням позицій інших. Формування соціальних компетентностей відбувається в процесі роботи учнів у групі, де створюються умови для співпраці учнів, організації їх спільних дій, прийняття спільних рішень; де

використовуються взаємодопомога, взаємоперевірка, взаємооцінка та самооцінка діяльності.

Я вважає, що підсумкова рефлексія є найважливішою частиною інтерактивного уроку. Рефлексія – фаза уроку, протягом якої учні роблять огляд ідей, що були відкриті ними, значення яких вони усвідомили; учні запитують, інтерпретують, застосовують, сперечаються, змінюють та розширюють одержані знання. Підсумковий етап уроку містить такі підетапи:

1. установлення фактів (що сталося?);
2. аналіз причин (чому це сталося?);
3. планування дій (що нам робити далі?).

Для активізації пізнавально – творчих здібностей учнів та їх висловлювань стосовно теми, що вивчається, на заключному етапі уроку вчителькою використовується дієва стратегія *«Залиш останнє слово для мене»*. Учням пропонується вдома, користуючись додатковою літературою, знайти цікаву інформацію стосовно теми. Знайдену інформацію у вигляді ствердження або запитання на невеликій картці. З іншого боку цієї картки учень записує свою відповідь (якщо це було запитання) або тлумачення (якщо було записане ствердження). Наступний урок починається з того, що вчитель зачитує кілька найцікавіших запитань (або фраз). Класу пропонується відповісти на запитання або прокоментувати фразу, останнім висловлюється автор. Після нього не має права висловлюватись навіть вчитель.

Складання білого вірша *сенкану* допомагає підсумувати інформацію, визначити головні ідеї, ключові думки. У цьому короткому висловленні синтезується основна інформація. [Додаток 1].

У підсумку уроку вчитель звертається до таблиць *«Повинні знати»*, *«Повинні вміти»*, якщо вони використовувались при плануванні, до очікувань дітей від уроку. [Додаток 1]. Найчастіше я ставлю питання:

- Чи цікавим був наш урок?
- На якому етапі уроку найцікавіше працювати?
- Де ми втратили найбільше часу?
- Що нам заважало працювати злагоджено?
- Що треба було зробити інакше?

Але найголовніше – це усвідомлення ситуації досягнення мети, переживання успіху, який нелегко дався кожному, але вчитель дякує учням за співпрацю і наголошує, що тільки завдяки нашій спільній роботі ми досягнули мети, розв'язали проблему.

Щоб зацікавити учнів роботою на уроці, вчитель дбає про гармонійне поєднання його мотиваційного, змістового та розвивального компонентів. Як організувати процес пізнання так, щоб в очах дітей не згасав вогник допитливості? Цю проблему я вдало вирішую, широко використовуючи в своїй практиці на різних етапах уроку дидактичні ігри. Для молодших школярів гра все ще залишається одним з провідних видів діяльності. Через гру діти привчаються до аналітико-синтетичної роботи над словом і реченням; в них розвивається фонематичний слух, виробляється орфографічна зіркість, активізується і збагачується словниковий запас. [Додаток 3].

«Без високої культури читання, – наголошував В. О. Сухомлинський, – немає ні школи, ні справжньої розумової праці». Читання є основою опанування всіх наук, розвитку людського інтелекту. [Додаток 2]. На жаль, у своїй педагогічній практиці кожному вчителю доводилося зустрічатися з явищем, коли учні, закінчивши читати текст, не могли пригадати прочитане. Вчитель вчить своїх дітей усвідомленому читанню за допомогою *методу «ПОМІЧ»*. Для більш ефективного розуміння прочитаного в рамках методу «ПОМІЧ» діти на полях роблять на полях помітки:

✓ (галочка) – інформація, яка відома.

+ (плюс) – нова інформація.

? (знак питання) – інформація, яка викликає інтерес або здивування.

Молодший шкільний вік — сенситивний період для розвитку спеціальних здібностей. Дітям цього віку притаманні конкретність, і водночас — неабияка образність мислення, емоційне сприйняття дійсності й активне ставлення до неї. Брак життєвого досвіду і знань компенсується фантазією, яка яскраво виявляється у дитячій словотворчості зокрема, під час складання казок, віршів, загадок або й тоді, коли вони просто розповідають, скажемо, про власні пригоди. Образність мислення, відсутність стереотипів, естетичне світосприйняття та готовність до дій — властиві учням початкових класів. Вони свідчать про високий рівень творчих здібностей цієї вікової категорії в цілому. Саме тому я приділяю багато уваги розвитку образного мислення і творчої уяви, працюючи з обдарованими учнями. [Додаток 4].

Одним з пріоритетних напрямків початкової освіти є розвиток логічного мислення й математичного мовлення школярів. Для розвитку логічного мислення і вдосконалення обчислювальних навичок вчитель підбирає цікавий, пов'язаний з життям матеріал, який спрямований на формування життєвих компетенцій учнів. А саме:

-дидактичні і сюжетні ігри;

-задачі у віршах;

-задачі – жарти;

-логічні задачі;

-ребуси;

-ігрові і цікаві ситуації. [Додаток 5, 6].

Всі ці нестандартні завдання передбачають оригінальне розв'язування, вибір раціональних способів дослідження, порівняння, а також потребують від кожного учня вищого ступеня творчої активності, гнучкості, мислення.

Дитина має розуміти значущість навчального матеріалу. Тому на своїх уроках вчителька не просто піклується про емоційний стан учнів, а моїм творчим амплуа стали слова видатного педагога В. О. Сухомлинського: «Дати дітям радість праці, радість успіху в навчанні, пробудити в їх серцях почуття гордості, власної гідності. В наших школах не повинно бути нещасливих дітей — дітей, душу яких з'їдає думка, що вони ні на що не здатні. Успіх у навчанні — єдине джерело внутрішніх сил дитини, які народжують енергію для подолання труднощів, бажання вчитися».

Керуючись цими стратегіями на уроці, вчитель створює умови для повноцінного розвитку особистості, формування в неї пізнавально – творчих здібностей, формування критичного мислення. Творча діяльність є найефективнішим стимулом і засобом розвитку всіх психічних якостей особистості. Тому більшість своїх уроків будую так, що суть нових понять діти засвоюють шляхом «відкриття». Вчитель ставить перед учнями проблемні запитання, демонструє засоби їх розв'язання, якщо діти мають більше досвіду, організовую самостійну пошукову роботу школярів. Мета, з якою я використовую цей дидактичний принцип, — не механічне накопичення знань, а вміння доводити судження, робити власні висновки.

Але перетворити знання дітей у переконання неможливо без емоційного сприйняття матеріалу, учень ніколи не зробить своє «відкриття» на уроці, якщо йому нецікаво, якщо розумовий процес внутрішньо не мотивований. Тому, починаючи вже з 1 класу, застосовую у навчально-виховному процесі метод проєктів.

Метод проєктів ґрунтується на ідеї спрямованості навчально-пізнавальної діяльності школярів на результат, який можна отримати завдяки вирішенню тієї чи іншої теоретично чи практично значущої для учня проблеми. Зовнішній результат можна побачити, осмислити, оцінити, застосувати на практиці. Внутрішній результат – досвід діяльності – стане

безцінним надбанням учня, об'єднавши знання і уміння, компетенції і цінності.

Працюючи в 2 класі над проектом «Славетні українці» учні отримали завдання підготувати цікавий матеріал про життя відомих українців, а інша група дітей повинна були оцінити їх відповіді за **рейтинговою системою**.

20 - 25 балів – високий рівень;

15 - 20 балів – достатній рівень;

10 - 15 балів – середній рівень;

10 - 8 балів – початковий рівень.

Спосіб викладу			
-	бали	-	бали
Розповідає	5	Читає	2
Зміст			
Є цікава невідома інформація	5	Інформація всім відома	2
Відповідає темі	5	Не відповідає темі	2
Регламент			
1 –2 хв	5	2 хв і більше	2
Ілюстрації			
Розповідь ілюстрована	5	Розповідь без ілюстрацій	2

Такий вид роботи формує активне, відповідальне ставлення до навчального процесу. Використання методу проектування цінно ще й тим, що навколо однієї теми чи питання об'єднуються зусилля всіх учнів класу, батьків. Всі вивчають, шукають і знаходять цікаві форми для відтворення вивченого. Включаються творчі механізми і всі разом

створюють спільний єдиний інформаційний продукт. Кожна дитина обирає ту грань, яка ближче їй. Одні розглядають тему через призму наукових знань, інші – в історичному аспекті, хтось втілює образ засобами мистецтва через слово, музику, фарби. Така багатогранність, мозаїчність висвітлення теми допомагає побачити її з різних сторін, більш глибоко і цілісно. А уроки-презентації проєктів запам'ятовуються дітям надовго, як і все те, в чому вони були активними учасниками.

В мою практику ввійшли проєкти:

1 клас - «Новий рік, новий рік вже ступає на поріг», «Квіти України», «Я і моя сім'я»;

2 клас - «Славетні українці», «Смородинова гілка», «Професії», «Великдень»;

3 клас - «Народні ігри та забави», «Сторінками Червоної книги України», «Народні зимові свята»;

4 клас - «Вивчаємо маркування харчових продуктів», «Планета Земля», «Я – неповторний», «Моє місто».

Педагог щоденно переконливо доводить, що саме інноваційні технології дають змогу створювати навчальне середовище, в якому теорія і практика засвоюються одночасно, це надає змогу учням формувати характер, розвивати світогляд; формувати критичне мислення; виявляти і реалізувати індивідуальні можливості.

ВИСНОВКИ

Сучасне суспільство змінюється досить швидко, важко прогнозувати навіть найближче майбутнє. Тому неможливо передбачити, які знання можуть знадобитися дитині в її позашкільному житті, а які – ні. З огляду на це в сучасному закладі освіти, особливо перед вчителем початкових класів, першочерговим має стати завдання не накопичення дитиною інформації, а розвиток мислення, вміння аналізувати ситуацію, планувати свої дії на кілька кроків вперед, адекватно оцінювати результати, самостійно добувати і переробляти інформацію, перетворюючи знання в інструмент пізнання інших видів діяльності, вміння конструктивно взаємодіяти з іншими.

На мою думку, саме розвиток пізнавальних творчих здібностей дозволяє максимально підвищити ефективність навчально-виховного процесу, дає можливість створити такі умови, коли всі учні залучаються до активної, творчої навчальної діяльності, процесу самонавчання, самореалізації, вчать спілкуватись, співпрацювати, критично мислити, відстоювати свою позицію.

Застосування новітніх технологій під час вивчення навчальних дисциплін, як на уроках, так і в позакласній роботі, створює додаткову мотивацію до навчання.

Сучасні інноваційні технології формування та розвитку здібностей є однією з інноваційних педагогічних технологій, що відповідає вимогам Національної доктрини розвитку освіти України щодо переходу до нового типу гуманістично-інноваційної освіти, увага переноситься на процес набуття школярами знань, умінь, навичок, життєвого досвіду, які трансформуються в життєві компетенції.

Системне запровадження цих технологій в школі призводить до того, що усі учні поступово опановують її не тільки як навчальну технологію, вміння самостійно вчитися, критично мислити, але і використовувати свої знання у повсякденному житті. А саме початкова ланка є фундаментом

формування активізації пізнавальних творчих здібностей як пріоритетного напрямку виховання особистості сучасної молоді людини.

ДОДАТКИ

Додаток 1

МЕТОДИ ТА ФОРМИ РОБОТИ

«Знаємо-хочемо дізнатися-дізналися».

Найкраще місце цього методу — на етапі актуалізації та мотивації навчальної діяльності учнів. У процесі роботи учнів спочатку просять подумати над тим, що вони вже знають з теми цього уроку, поставити запитання до цієї теми та знайти відповідь на ці запитання. Під час роботи учням пропонують заповнити таблицю:

Що знаємо?	Про що хочемо	Про що

Наприклад: урок «Я і Україна» (3 клас).

ТЕМА. Сонячне світло і тепло.

ЩО Я ЗНАЮ ПРО СОНЦЕ	ЩО ХОЧУ ДІЗНАТИСЯ ПРО СОНЦЕ	ЩО ДІЗНАВСЯ (-ЛАСЯ) ПРО СОНЦЕ
- Це зірка. - Воно дуже велике. - Випромінює світло і тепло. - Сонячне проміння нагріває земну поверхню неоднаково.	- У скільки разів Сонце більше від Землі. - Яка відстань від Землі до Сонця. - Яка температура на поверхні Сонця.	- Як уявляли Сонце в давнину. - Як передбачати погоду за Сонцем. - Яка відстань від Землі до Сонця. - Яка швидкість світла.

1. Стратегія «Асоціативний куш».

(Етапи актуалізації і рефлексії).

2. Правила складання асоціативного куща:

- Записати на дошці в центрі ключове слово чи фразу;
- Записати будь-які слова чи фрази, які спадають на думку;
- Ставити знаки питання біля частин куща, в яких є невпевненість;
- Записувати всі ідеї, які з'являються чи скільки дозволяє час.

3. Стратегія «Сенкан» (п'ятиряддя).

(Етап рефлексії).

Сенкан – це білий вірш, в якому синтезована інформація в стислому вислові з 5 рядків.

Алгоритм складання сенкану:

- 1) Тема (іменник)
- 2) Опис (прикметник)
- 3) Дія (дієслово)
- 4) Ставлення (фраза), почуття з приводу обговорюваного.
- 5) Перефразування сутності (синонім, узагальнення, підсумок).

Приклад сенкану:

Матуся.

Рідна, лагідна.

Голубить, дбає, виховує.

Найрідніша в світі людина.

Берегиня.

4. Стратегія «Кубування».

Ця стратегія використовується в тих випадках, коли тема має розглядатися з різних аспектів. Для реалізації цього прийому вчителіві знадобиться кубик, на кожній грані якого написане запитання стосовно теми.

Приклад «Кубування»

(Робота в групах).

1) Лексичне значення слова:

Ведмідь – дика кошлата тварина, що живе у лісі, зимує у барлозі, любить мед.

2) Походження слова:

Ведмідь – означає «поїдавший мед, медоїд».

3) Спільнокореневі слова:

Ведмідь, ведмежа, ведмедик, ведмежатник, ведмежий.

4) Сполучення слів:

Великий, клишоногий, вайлуватий, старий, голодний, чорний, бурий, гімалайський, білий.

- Побачити, зустріти, вислідити (ведмедя).

- Реве, ричить, смокче (лапу), спить.

5) Синоніми:

Ведмідь, клишоногий.

6) Фразеологізм:

- Ведмідь на вухо наступив.

- Ведмежа послуга.

- Ведмежий кут.

Прислів'я: - Два ведмеді в одному барлозі не живуть;

- Для ведмедя зима – одна ніч.

Загадка: Клишоногий, вайлуватий,

Смокче у барлозі лапу,

Вміє голосно ревіть,

Називається ... (ведмідь).

5. Стратегія «Есе».

(Етап рефлексії, актуалізації).

Есе як метод формування критичного мислення полягає у написанні тексту в довільному стилі.

Алгоритм «Есе»:

- Збирання інформації за проблемою.
- Аналіз інформації.
- Виявлення власної точки зору.
- Викладання власної точки зору.

Есе може бути абсолютно вільним чи аргументованим (від 5 до 20 хвилин).

6. Стратегія «Дискусія».

Досить актуальним на сьогодні методом формування критичного мислення є різні види дискусій, дебатів.

Дискусії і дебати дозволяють ефективно розв'язувати проблеми через самовираження, вчитися аналізувати ситуацію, добирати аргументи для розв'язання проблеми, розвивати комунікативні навички.

Хід дискусії:

1. Оголошується проблемне питання дискусії.
2. У групі одна пара обирає позицію «ЗА», інша – «ПРОТИ».
3. Кожна пара обговорює свою позицію, добирає аргументи на її підтримку.
4. Через деякий час утворюються нові пари, які складаються з учасників, що займали одну і ту ж саму позицію, але з інших груп.
5. Учасники в нових парах порівнюють свої аргументи, додають за необхідності нові.
6. Учасники повертаються до своїх початкових пар, маючи «удосконалений список» аргументів.
7. Проводиться дискусія у своїй групі серед двох пар.
8. Кожний учасник дискусії викладає власну позицію, скориговану під час дискусії, у вигляді есе.

7. Стратегія «Кероване читання з передбаченням».

Алгоритм:

— Після ознайомлення з назвою тексту та його автором перед читанням ставляться дітям питання, які дозволяють зробити припущення, про що саме буде текст (робота в парах чи групах).

— Текст розподіляється на частини, і далі читати його учні будуть частинами. Зупинки треба робити на найбільш цікавих місцях, створити інтригуючу ситуацію очікування.

— Після читання кожної частини учням ставляться запитання. Пропонується зробити передбачення стосовно того, що буде далі. А після читання наступної частини це передбачення аналізується.

8. Стратегія «Метод прес».

(На будь якому етапі уроку)

Чотири пари працюють одночасно. Перед кожною стоїть завдання відповідати на поставлене запитання виключно за поданим кліше.

Етапи методу прес:

1. Висловлюємо свою думку: «Я вважаю...».
2. Пояснюємо причину такої точки зору: «Тому що...»
3. Наводимо приклад додаткових аргументів на підтримку своєї позиції: «... наприклад...».
4. Узагальнюємо, формуємо висновки: «Отже...», «Таким чином...»

Наприклад: українська мова, 4 клас.

Тема. Однорідні члени речення.

Я вважає, що ці члени речення є однорідними, тому що вони відповідають на одне й те саме питання і залежать від одного й того слова.

9. Стратегія «Порушена послідовність».

(Робота в групах).

1. Учням пропонується кілька речень з тексту, записаних у порушеній послідовності.
2. Учні об'єднують у групи. Кожна група повинна запропонувати свою послідовність поданих речень. Результат фіксується у зошитах.

3. Читання тексту і перевірка результатів.

4. Обговорення.

10. Стратегія «Взаємні запитання».

Текст або матеріал для вивчення поділити на логічно завершені частини.

Учні вголос читають за цілими частинами, ставлять самі запитання:

-одне одному в групі;

-одне одному в парах;

-одна пара (група) – інший.

11. Вправа «Вилучи зайве».

Вчитель підбирає девіз уроку (прислів'я, крилатий вислів тощо), вставляє у вислів зайві слова. Це можуть бути назви цифр, тварин, рослин, шкільного приладдя тощо. Деформований текст педагог записує на дошці і просить дітей прочитати девіз уроку, вилучивши зайві слова.

Наприклад: Силтриа передодин розудвамом никшістьне.

(Сила перед розумом никне) .

12. Вправа «Роз'єднай слова».

Девіз або тему уроку вчитель записує на дошці, з'єднавши всі слова разом.

Учні повинні роз'єднати слова і прочитати девіз або тему уроку.

Наприклад: Головнічлениречення.

13. Вправа «Мікрофон».

«Мікрофон» дає змогу кожному по черзі сказати щось швидко, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію.

Правила проведення:

-говорити може тільки той, у кого в руках мікрофон;

-подані відповіді не коментуються і не оцінюються;

-коли хтось висловлюється, інші не мають права перебивати.

14. Вправа «Задом наперед».

Крок 1. Визначте тему уроку.

Крок 2. Запишіть на дошці тему уроку з точки зору протилежного припущення.

Крок 3. Уявно розгляньте проблему з усіх боків.

Крок 4. Уявіть, що вся наявна інформація неправильна.

Крок 5. Розпочніть з нуля.

Наприклад: урок «Я і Україна» (2клас).

Тема: «Людина – частина неживої природи».

Всі мають право ображати людину.

Щоб бути здоровим треба нічого не робити.

15. Вправа «Вузлики».

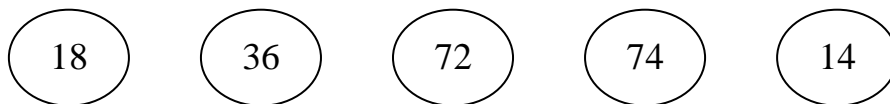
На уроках математики дітям можна запропонувати «математичні вузлики».

Наприклад: математика, 3 клас.

- Встановивши закономірність, за якою дібрані числа, знайдіть зайве число.

Обґрунтуйте відповідь. Розташуйте числа в порядку зменшення.

Прочитайте слово.

В і и а к

16. Технологія «Мозковий штурм».

«Мозковий штурм» – це ефективний метод колективного обговорення. Пошук рішення здійснюється шляхом вільного висловлення думки всіх учасників. Вчитель презентує загальну проблему. Учням пропонується висловити ідеї, коментарі. Всі висловлені ідеї та пропозиції записують на дошці в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів чи запитань. Під час роботи за цією стратегією, обов'язковим є дотримання таких правил:

-Жодної критики.

-Запозичення інших ідей є нормальним явищем.

-Велика кількість ідей бажана.

17. Вправа «Незакінчені речення».

Використовуючи «уявний мікрофон», вчитель формулює незакінчені речення і пропонує учням, висловлюючись, закінчити його.

18. Вправа «Займи позицію».

(Корисна для роботи з дискусійними питаннями та проблемами).

Крок 1. Учням оголошується проблемне питання з проханням визначити власну позицію.

Крок 2. Виготовляють три плакати: *За. Проти. Не знаю.*

Крок 3. Дітям потрібно стати біля плаката, який вони обрали.

Крок 4. Учитель пропонує всім, хто поділяє одну й ту саму точку зору, обговорити й виробити спільні аргументи на її захист, застосувавши метод «Прес».

Крок 5. Після викладу різних точок зору учитель запитує, чи не змінив хто-небудь з дітей думки і чи не хочуть вони перейти до іншого плаката. Учням пропонується перейти і обґрунтувати причини свого переходу.

Крок 6. Учасники називають найбільш переконливі аргументи своєї та протилежної сторони.

19. Вправа «Навчаючи – учусь».

Крок 1. Діти об'єднуються у групи по 4 особи.

Крок 2. Кожен з них отримує картку з фактами, що стосуються теми уроку.

Крок 3. Протягом кількох хвилин учні читають інформацію на картці. Вчитель перевіряє розуміння прочитаного.

Крок 4. Діти по черзі ознайомлюють зі своєю інформацією членів групи.

Крок 5. Учень може одночасно говорити тільки з однією особою. Завдання полягає в тому, щоб поділитися своїм фактом і самому отримати інформацію від іншого учня.

Крок 6. Після завершення вправи учні розповідають отриману інформацію.

Крок 7. Узагальнення і підсумок вивченого.

На уроках ігрова модель надає максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Але не забуваймо, що це серйозна гра. Ігрові форми роботи сприяють створенню невимушеного творчого пошуку, емоційного комфорту, позитивно впливають на розвиток творчої особистості.

Вивчення нового матеріалу.

«Джигсоу» — кожна група обговорює свою частину теми, потім повертається у велику групу, і всі по черзі діляться інформацією.

1. Розповідні речення.
2. Питальні речення.
3. Спонукальні речення.
4. Види речень за інтонацією.

Тема. Однорідні члени речення

Перевірка домашнього завдання. «Авторське крісло». Презентація творів на тему «100 можливостей зробити добро».

Робота над вивченням нового матеріалу.

Робота в групах.

— Поміркуйте, які члени речення можуть бути однорідними. Підсумок
Оцінити свій настрій після групової роботи.

Поганий _____ добрий

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Тема. Поєднання однорідних членів за допомогою сполучників

Актуалізація опорних знань. Дискусійна сітка. Чи завжди між однорідними членами речення ставиться кома?

Так

Ні

Додаток 2

ВИДИ РОБІТ З ЧИТАННЯ

Види робіт з читання для розвитку виразності

1. Прочитай текст, роблячи маленькі паузи на розділових знаках всередині речення і великі паузи – в кінці.
2. Вибери та познач на полях, в якому темпі, яким тоном та з якою гучністю голосу будеш читати текст:
3. Знайди і підкресли в тексті слова і вирази, які допомагають передати настрій.
4. Знайди всі питальні й окличні речення, прочитай їх з належною інтонацією.
5. Простеж, як і від чого змінюється поведінка героїв. Передай ці зміни голосом.
6. Поміркуй, в якому темпі треба читати цей твір і чому?

Види робіт з читання для розвитку швидкості

1. Прочитай текст уважно і повільно, щоб зрозуміти його зміст, і підкресли олівцем усі важкі слова.
2. Попрацюй над важкими словами: навчися читати їх швидко.
3. Пограй в «Стоп – старт» в парі: «старт» – читаєш якомога швидше, «стоп» – зупиняєшся і відпочиваєш.
4. Пограй в «Дощик – злива»: «дощик» – читаєш повільно, «злива» – читаєш швидко.
5. Пограй в «Вовка і зайця» в парі: «заєць» починає читати першим і тікає, а «вовк» намагається його наздогнати.
6. Почитайте «каноном», дотримуючись у групі однакового темпу читання.
7. Почитайте «дощиком» в однаковому темпі.
8. Пограй в «Торнадо» – починай читати повільно, поступово збільшуючи швидкість читання.

Види робіт з читання для розвитку правильного читання

1. Прочитай текст повільно і попрацюй над важкими словами.
2. Прочитай текст уголос і визнач наголос в усіх словах, що мають 2 і більше складів.
3. Прочитай текст швидше і відміть слова, що викликали труднощі. Перечитай ці слова у повільному темпі, але обов'язково правильно, ще декілька разів.
4. Прочитайте текст «ланцюжком», виправляючи помилки один одного.
5. Прочитайте текст з потрібними паузами, позначте олівцем їх довжину.
6. Розглянь розділові знаки і вибери необхідну інтонацію для читання.
7. Знайди в тексті іменники, прикметники, дієслова.
8. Знайди в тексті слова, що римуються.
9. Пошукай в тексті зменшувальні, пестливі та ласкаві слова.

Додаток 3

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Діти молодшого шкільного віку дуже люблять казки, то ж можна широко застосувати їх на уроках рідної мови, пропонувати дітям складати їх самостійно.

На етапі актуалізації знань учням варто пропонувати дидактичні ігри репродуктивного характеру: «Засели будиночки», «Телефон», «Відшукай іменник», «Хто? Що?», «Рід», «Іменники на одну букву». Увага гравців фіксується на пошуках раціональних шляхів виконання завдань, допомоги один одному, в результаті учні вчаться правильно оцінювати свої ігрові дії, зіставляти з ігровими діями інших учнів.

На етапі засвоєння нового матеріалу можна використовувати складніші ігри частково-пошукового характеру: «Чарівний стілець», «Лото», «Хто перший», «Продовж ланцюжок», «Подай сигнал», «Утвори слово», «Пропоную – вибираю», «Відмінковий ланцюжок». Учасникам гри надається можливість відчутти, яким чином від якісного виконання завдання кожним учасником залежить виконання ігрового завдання партнером і, в кінцевому підсумку, результат гри. Учитель на цьому етапі формує у школярів уявлення про значимість якісного виконання свого ігрового завдання.

Під час закріплення і повторення навчального матеріалу пропонуємо планувати дидактичні ігри пошукового характеру: «Хто більше», «Ланцюжок», «Однина і множина» Учні вчаться моделювати, аналізувати та оцінювати дії партнерів по грі. Позитивні взаємовідносини між гравцями, вміння розподілити матеріал, уміння домовитись у грі позитивно впливають на активізацію навчальної діяльності учнів.

На етапі контролю знань можна застосовувати дидактичні ігри творчого характеру: «Кола на воді», «Весняні іменники», «Ідемо в ліс», «Ланцюжок загадок», «Римування», «Квіти рідного краю», «Професія»,

Учням дається можливість творчо виконувати ігрове завдання. Опора на творчість передбачає зацікавленість учасників в кінцевому результаті гри команди, прагнення виконувати ігрове завдання швидко і правильно.

Тема. Загальне поняття про іменник

Гра «Телефон»

Обладнання: картки іменників у вчителя.

Завдання: правильно повторити почуті іменники в тій чи іншій послідовності, що прочитав учитель.

Хід гри: учитель читає іменники кожного рядка, учні повторюють їх в тій же послідовності.

Переможцем вважається той, хто правильно повторить іменники.

Гра «Відшукай іменник»

Обладнання: картки зі словами.

Завдання: відшукати іменник, плеснути в долоньки.

Хід гри: вчитель читає слова з карток, а діти, почувши іменник, плескають в долоньки.

Переможцем стає той, хто правильно знайде іменник.

Гра «Весняні іменники»»»

Обладнання: зошит, ручка.

Завдання: за 3 хвилини написати в зошитах іменники весняної тематики.

Хід гри: працюють учні класу або окремої групи в зошитах. Переможцем вважається той учень, який написав правильно найбільшу кількість іменників. Тематику слів можна змінювати в залежності від пори року.

Гра «Іменники на одну букву»

Обладнання: письмове приладдя.

Завдання: за 3-5 хвилин дібрати і записати іменники на одну букву.

Хід гри: ведучий пропонує на певну букву дібрати і записати іменники, що відповідають на питання що? (або на питання хто?). Наприклад, на букву в: веселка, віник, ворота, велосипед. Переможцем вважається той, хто

протягом визначеного часу (3-5 хв.) правильно запише найбільшу кількість таких слів.

Тема. Іменники, що означають назви істот і неістот

Гра «Лото»

Обладнання: картки, червоні та зелені кружечки.

Завдання: закрити на картці червоним кружечком ті іменники, що відповідають на питання хто?, а зеленим – що відповідають на питання що?

Хід гри: кожному учневі роздаються картки і кружечки; по сигналу розпочинають закривати іменники, що відповідають на питання хто? червоним кружечком, а зеленим – іменники, що відповідають на питання що? Переможцем вважається той, хто правильно виконав завдання.

Гра «Хто більше»

Обладнання : секундомір.

Завдання: назвати іменники, що відповідають на питання хто?

Хід гри: учитель ділить клас на дві команди (5 дівчаток і 5 хлопчиків), потім включає секундомір, а діти по черзі (за 10 секунд) називають іменники, що відповідають на питання хто?

Гра «Хто? Що?»

Обладнання : малюнки будиночків із підписами: Хто? Що?, конверт із картками слів.

Завдання: прочитати слова з карток слова, розмістити слова – назви істот та неістот у відповідні будиночки з питаннями.

Хід гри: викликаний учень отримує конверт і розподіляє слова за групами у відповідні будиночки. Гру можна повторити кілька разів, заздалегідь підготувавши завдання.

Гра «Ідемо в ліс»

Обладнання: зошит, ручка.

Завдання: за 3 хвилини написати в зошиті іменники, що означають назви істот та неістот, які ми можемо назвати, перебуваючи в лісі.

Хід гри: учитель ділить учнів класу на дві групи: 1 - пише іменники, що означають назви істот, 2 – що означають назви неістот. Переможцем в кожній групі вважається той учень, який написав найбільше іменників.

Тема. Власні і загальні іменники

Гра «Продовж ланцюжок»

Обладнання: письмове приладдя, аркуш паперу.

Завдання: продовжити ланцюжок іменників – власних назв, щоб кожен кінцевий звук попереднього слова був першим звуком наступного слова.

Хід гри: діти одержують аркуш паперу, на якому записаний іменник, і продовжують ланцюжок іменників – власних назв, щоб кожен кінцевий звук попереднього слова був першим звуком наступного слова.

Гра «Хто перший»

Обладнання: письмове приладдя.

Завдання : дібрати і записати 5 власних іменників у зошит. Переможцем вважається той, хто першим правильно виконає завдання.

Гра «Засели будиночки»

Обладнання: малюнки будиночків із підписами «Власні назви», «Загальні назви»; картки зі словами – власними і загальними іменниками.

Завдання : читаючи слово з картки, «поселити» його у відповідний будиночок, повторити правило правопису власних і загальних іменників.

Хід гри: викликаний учень читає слова з карток і розміщує у відповідний будиночок, коментуючи при цьому свій вибір. Гру можна повторити кілька разів, викликаючи різних учнів.

Гра «Прізвище, ім'я, по батькові»

Обладнання: картки

Завдання: утворити від прізвища ім'я та по батькові і закріпити з учнями правопис таких слів.

Хід гри: клас ділиться на три групи: 1 – читає з картки прізвище, 2 – утворює ім'я, 3 - називає по батькові: Петров Петро Петрович і т.д.

Тема. Змінювання іменників за числами

Гра «Подай сигнал»

Обладнання : сигнальні картки «однина», «множина».

Завдання: правильно визначити число іменників сигнальною картою.

Переможцем вважається той, хто правильно виконає завдання.

Гра «Однина» та «Множина»

Обладнання: конверти «однина» та «множина», навчальне письмове приладдя, картки з іменниками.

Завдання : розкласти в конверти картки з іменниками.

Хід гри: учні розкладають картки з іменниками в конверти «однина» та «множина». Перемагає той, хто правильно і швидко виконає завдання.

Гра «Чарівне листя»

Обладнання: листочки із записаними на них іменниками в однині та множині, кошики.

Завдання: вибрати листочки і іменниками у однині та множині.

Хід гри: 2 учні по команді збирають у кошики листочки: 1 учень – іменники у множині, 2 учень – в однині. Перемагає той, хто швидше виконає завдання.

Гру можна повторити, використовуючи інший набір слів.

Гра «Рід»

Обладнання: сигнальні картки «ч», «ж», «с».

Завдання: просигналізувати, якого роду іменник.

Хід гри: учні, після того, як вчитель зачитує іменник, сигналізують, якого роду цей іменник. Перемагає той, хто правильно сигналізував учителю.

Гра «Добери слова»

Завдання: до слів – узагальнюючих назв – дібрати іменники чоловічого, жіночого і середнього роду.

Хід гри: клас ділиться на групи. Ведучий називає узагальнюючі назви, а учні добирають до неї 3 іменники: чоловічого, жіночого і середнього роду.

(Птах: орел, ластівка, чаєня). Перемагає та група або учень, яка швидко і правильно називає слова.

Гра «Пропоную – вибираю»

Обладнання: картки з іменниками чоловічого, жіночого, середнього роду.

Завдання: вибрати іменники чоловічого, жіночого, середнього роду.

Хід гри: гра проводиться в парі або групами. Перша група пропонує серед запропонованих слів вибрати іменники чоловічого, жіночого або середнього роду. Учні другої групи швидко вибирають картки зі словами. Гру можна провести двічі, групи міняються ролями.

Гра «Чарівний стілець»

Обладнання: стілець, аркуш паперу, ручка, конверт із картками з позначенням: ч.р., ж.р., с.р.

Завдання: по сигналу написати сім іменників чоловічого, жіночого або середнього роду.

Хід гри: викликаються три учні, займають місце на стільці за партою, із картки в конверті дізнаються іменники якого роду слід записати на аркуші. Переможцем вважається той учень, який перший справиться із завданням. Гру можна урізноманітнити, працюючи групою (кожен учень групи пише лише один іменник).

Гра «Ланцюжок загадок»

Обладнання : загадки.

Завдання: відгадати загадки, визначити рід іменників – відгадок, пояснити їх правопис.

Хід гри: учитель читає загадку, діти визначають рід іменників-відгадок, пояснюють їх правопис. Грають три команди, кожна відгадує по одній загадці. Виграє та команда, яка безпомилково відгадала більше загадок.

Гра «Римування»

Обладнання : картки зі словами.

Завдання: вчитися підбирати риму до запропонованих іменників.

Хід гри: учитель пропонує учням слова на картках, діти відшуковують римовану пару. Перемагає той, хто швидше відшукає римовані пари слів.

Матеріал для гри: набір слів: річка, лінь, пень, день, тінь, стрічка.

Гра «Квіти рідного краю»

Обладнання: загадки.

Завдання: відгадати загадки, визначити рід і число іменника-відгадки.

Хід гри: кожна група заздалегідь приготувала загадки по темі «Квіти» і пропонують для учасників команди-суперника. Діти відгадують і визначають рід іменника-відгадки.

Тема. Відмінювання іменників

Гра «Відмінковий ланцюжок»

Завдання: вчитися правильно відмінювати іменники.

Хід гри: гравці діляться на групи. Ведучий називає іменник у називному відмінку і вказує закінчення, потім пропонує гравцям першої групи по черзі змінювати іменник за відмінками. Після місцевого відмінка ведучий називає інший іменник тієї ж відміни знову в називному відмінку. Продовжують ланцюжок учні другої групи. Якщо закінчення іменника в усіх відмінках визначено правильно, ряд одержує 10 балів, за кожну помилку знімається 2 бали.

Гра «Професія»

Обладнання: ланцюжки слів.

Завдання: за ключовими словами назвати професію, визначити рід, число і поставити іменник-відгадку в Орудному відмінку однини.

Хід гри: клас ділиться на дві команди. Учитель читає ланцюжки ключових слів, а діти називають професію. Визначають рід, число і ставлять іменник – відгадку в орудному відмінку однини.

Гра «Утвори слово»

Обладнання: ланцюжки слів.

Завдання: групи учнів виконують дії з запропонованими словами за зразком і відмінюють утворені іменники.

Хід гри: завдання на дошці для кожної групи окремо: 1 група – утворює і відмінює іменник з перших складів запропонованих слів, а 2 група – утворює з букв.

Додаток 4

ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ УЯВИ

1. Складання творів-мініатюр за опорними словами та словосполученнями.
2. Складання творів-описів на основі узагальнення особистих вражень, спостережень у природі.
3. Складання казок.
4. Складання віршів, загадок, скоромовок.

Майже всі види цих завдань доступні вже першокласникам, однак із різною мірою самостійності й повноти виконання.

У першому класі такі творчі завдання вважаються пропедевтичними, бо їх виконують у тісній співпраці з вчителем в усній формі. Слово вчителя, його заохочувальна інтонація та позитивне ставлення до таких робіт емоційно сприймаються малюками. Ці засоби слід доповнити кропіткою роботою у підготовці дітей до виконання конкретних творчих завдань. Зокрема, нагромадження відповідних спостережень, їх осмислення, активізація та розширення словника, аналіз зразків, корекція відповідей тощо.

Складання творів-мініатюр за опорними словами та словосполученнями.

Складання творів-описів на основі узагальнення особистих вражень, спостережень у природі.

Складання казок.

Створіть власну казку-кальку з будь-якої відомої казки.

Загадки можна складати:

- за описом*, розглядаючи сам предмет чи його ілюстрацію та складаючи опис згідно з планом;
- за аналогією*, розглянувши і проаналізувавши подану загадку, скласти аналогічну вже про інше.

Додаток 5

ЛОГІЧНІ ЗАДАЧІ

Логічні задачі для 1 класу

1. Вчителька сказала, що на огляд в медпункт підуть учні, прізвища яких в класному журналі записані під номером 3-9. Скільки дітей піде в медпункт?
2. Два півні можуть розбудити своїм співом одну людину. Скількох людей розбудять співом 4 півні?

Логічні задачі для 2 класу

1. Брат старший від сестри на 4 роки. На скільки років він буде старшим від неї через 5 років?
- Логічні задачі для 3 класу
1. У діда, батька і сина спитали, скільки їм років. «Нам усім разом 100 років», - відповів за всіх дідусь. Тоді про те саме спитали батька. «Мені із сином 45 років, - відповів батько. - А син на 35 років молодший за мене». Полічіть, скільки років кожному з них.
 2. Чому дорівнює сума непарних чисел від 1 до 10?

Логічні задачі для 4 класу

1. У трицифровому числі zakresли крайню зліва цифру 7. Зменшилося чи збільшилося число і на скільки?
2. Знайдіть двоцифрове число, при діленні якого на суму його цифр дістаємо число, що дорівнює дільнику?

Задачі на кмітливість

1. Курка стала на вагу однією ногою і заважила два кілограми, скільки вона буде важить, якщо стане двома ногами? (2 кг).
2. Щоб зварити одне яйце треба три хвилини. Скільки хвилин потрібно, щоб зварити п'ять яєць? (3 хв).
3. У сітці 5 груш. Як їх поділити між п'ятьма дівчатами, але так, щоб одна груша залишилася в сітці? (одній дівчинці дати грушу в сітці).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марченко О.Г. Формування критичного мислення школярів / О.Г. Марченко – Х.: Основа, 2007.- 157 с.
2. Падалка О.С. та інші. Педагогічні технології / – К.: Укр. енциклопедія, 1995. – 129 с.
3. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О.І.Пометун – К. : А. С. К., 2004
4. Стрибна О.В., Сошенко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи / Стрибна О.В., Сошенко А.О. – Х.: Основа, 2005.- 176 с.
5. Сиротенко Г. О. Сучасний урок: інтерактивні технології / Г.О. Сиротенко — Харків: ВГ «Основа», 2003.
6. Телячук В.П., Лесіна О.В. Інноваційні технології в початковій школі / В. П. Телячук, О.В. Лесіна – Х.: Основа, 2007. - 236 с.
7. Тягло О. В. Критичне мислення : навч. посіб. / О. В.Тягло – Х. : Вид. група Основа, 2008.- 285с.
8. Дівакова І.І. Інтерактивні технології навчання у початкових класах / І.І. Дівакова – Т.: Мандрівець, 2012, - 64с.
9. Словограй. Ігри з буквами та словами: Навчальний посібник.- Т.: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 64 с.
10. Денисенко С.В. Формування читацької компетенції учнів у школі І ступеня: методичний poradnik / С.В. Денисенко – Б.: Люксар, 2011. – 15с.
11. Лахай С.В. Дидактична гра як засіб розвитку логічної пам'яті молодших школярів на уроках рідної мови / С.В. Лахай // Почат. навчання та виховання. – 2013. – №11. – с. 2-7.

12. Кравчук Л.В. Застосування методу проектів у початковій школі. Навчально-методичний посібник. / Л.В. Кравчук – К.: КМПУ ім. Б.Д. Грінченка. – 2008. – 41с.
13. Інтерактивні уроки в початковій школі / Упоряд. О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2007. – 128с.
14. Большакова І. Розвиток критичного мислення / І. Большакова // Початкова освіта. – 2012. – № 11. – С. 3–7.
15. Бритикова Г.В. та ін. Метод проектів як сучасна педагогічна технологія // Управління школою.-2008.-№7.-с.26-28.
16. Державний стандарт початкової загальної освіти// Початкова освіта. – 2011. – №7. – С. 1-18.
17. Химинець В. В. Інновації в початковій школі / В. В. Химинець, М. Ю. Кірик. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 312 с.
<https://naurok.com.ua/urok-vitinanka-derevo-zhittya-200142.html>
<https://naurok.com.ua/prezentaciya-vitinanka-derevo-zhittya-200145.html>
<https://naurok.com.ua/vihovniy-zahid-svyato-bukvarya-1-klas-200151.html>
<https://naurok.com.ua/urok-chisla-1--6-rivnosti-na-dodavannya-i-vidnimannya-200374.html>